

Kuntoutuksen hyvät käytännöt

Lapsen ja perheen näkökulmasta

Miina Weckroth, Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry.

Ajankohtaista kehittämistä lasten kuntoutukseen liittyen esim.

Opas

Lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjautuminen STM (lasten työryhmä)

Kansallisen lapsistrategian toimeenpano-suunnitelma

Oikeus oppia – kehittämisohjelma (lapsen oppimisen tuen, koulunkäynnin tuen ja inklusion kehittämisen työryhmä)

15. Laaditaan yhtenäinen toimintamalli ensitiedon antamiseen.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet -päivitys

Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen

Mielenterveysstrategia (erit. nuoret)

Tulevaisuuden sote-keskus –ohjelma, perhekeskusten kehittäminen

A black and white photograph showing a group of people in what appears to be a meeting or collaborative work environment. The image is somewhat blurred and has a high-contrast, artistic feel. In the center, there is a semi-transparent white rounded rectangle containing text. The background shows several people, some with their backs to the camera, looking towards the center where another person is partially visible. The overall tone is professional and collaborative.

Hyvä käytäntö –
konsensussuositus
ensitiedon
antamiseen

Ensitieto

Tietoa, joka annetaan perheelle, kun perheenjäsenet kohtaavat lapsen tai sikiön sairauden tai vammaisuuden. Myös kun sairaudesta tai vammasta kerrotaan lapselle tai nuorelle itselleen.

Voidaan ymmärtää prosessiksi, sillä ensitietoa lääketieteellisestä tilasta ja kuntoutuspalveluista tulee antaa oikea-aikaisesti aina uudelleen lapsen tilanteen tai sairauden muuttuessa.

Miksi on
tärkeää, että
ensitiedon
antamiseen
laaditaan hyvä
käytäntö
-suositus

Lapselle ja perheelle annetulla ensitiedolla on voimakas vaikutus lapsen identiteettiin ja tärkeä merkitys elämänkulkuun.

Sillä, miten ensitieto annetaan, on suuri merkitys vanhempien ja lapsen suhteeseen varhaisessa vuorovaikutuksessa.

Hyvä ensitieto luo pohjan ammattihenkilöiden ja perheiden väliselle luottamukselle, mikä on välttämätön edellytys hyvälle yhteistyölle.

Ensitiedon hyvät käytänteet toimivat koko kuntoutusprosessin ajan.

Pitkä tie
ensitiedon
antamisen
suosituksen
laatimiseen

Vuodesta 2012: Usean toimijan muodostama Ensietieverkosto on esittänyt, että Suomeen tarvitaan koko maan kattava, yhtenäinen toimintamalli parantamaan ensitiedon antamisen käytäntöjä.

2022: Yhtenä lapsistrategian toimenpiteenä Suomalainen Lääkäriseura Duodecim laatii Hyvä käytäntö – konsensussuosituksen ensitiedon antamiseen.

TÄRKEÄ KYSYMYKSI:
Mikä olisi hyvä käytäntö
hyvien käytäntöjen
laatimiseen?

Hoito- suositukset ja hyvä käytäntö - suositukset

Luotettavat hoitosuositukset ovat arvokkaita koko yhteiskunnalle. Jos hoitosuositukset laaditaan huolellisesti ja niitä noudatetaan, ne parantavat tarjotun hoidon laatua (Lugtenberg ym. Julkaisussa Järvinen ym. 2021).

Samalla tavalla hyvän käytännön suositukset ovat arvokkaita ja parantavat toiminnan laatua.

Mutta kuinka varmistetaan hoitosuosituksien ja hyvien käytäntöjen laatu?

Miten mahdollis- tetaan suositusten laatiminen

- Tarvitaanko suositus siitä, miten suositukset tulee tehdä?
- Järvinen ym. (2021) esittävät hoitosuositusten vinoutumien ehkäisykeinoiksi puolueettomien asiantuntijoiden käyttöä, metodologisen osaamisen vahvistamista ja moniammatillisia työryhmiä.
- Moniammatilliseen työskentelyyn osallistuvat myös potilaat ja heidän omaisensa.
- Järvisen ym. (2021) mukaan tarvitaan rahoitukseltaan puolueeton järjestelmä, jolla hoitosuositukset laaditaan.
- Ilman rahoitusjärjestelmää hyvinkin tärkeät hyvän käytännön suositukset ovat vaarassa jäädä tekemättä.

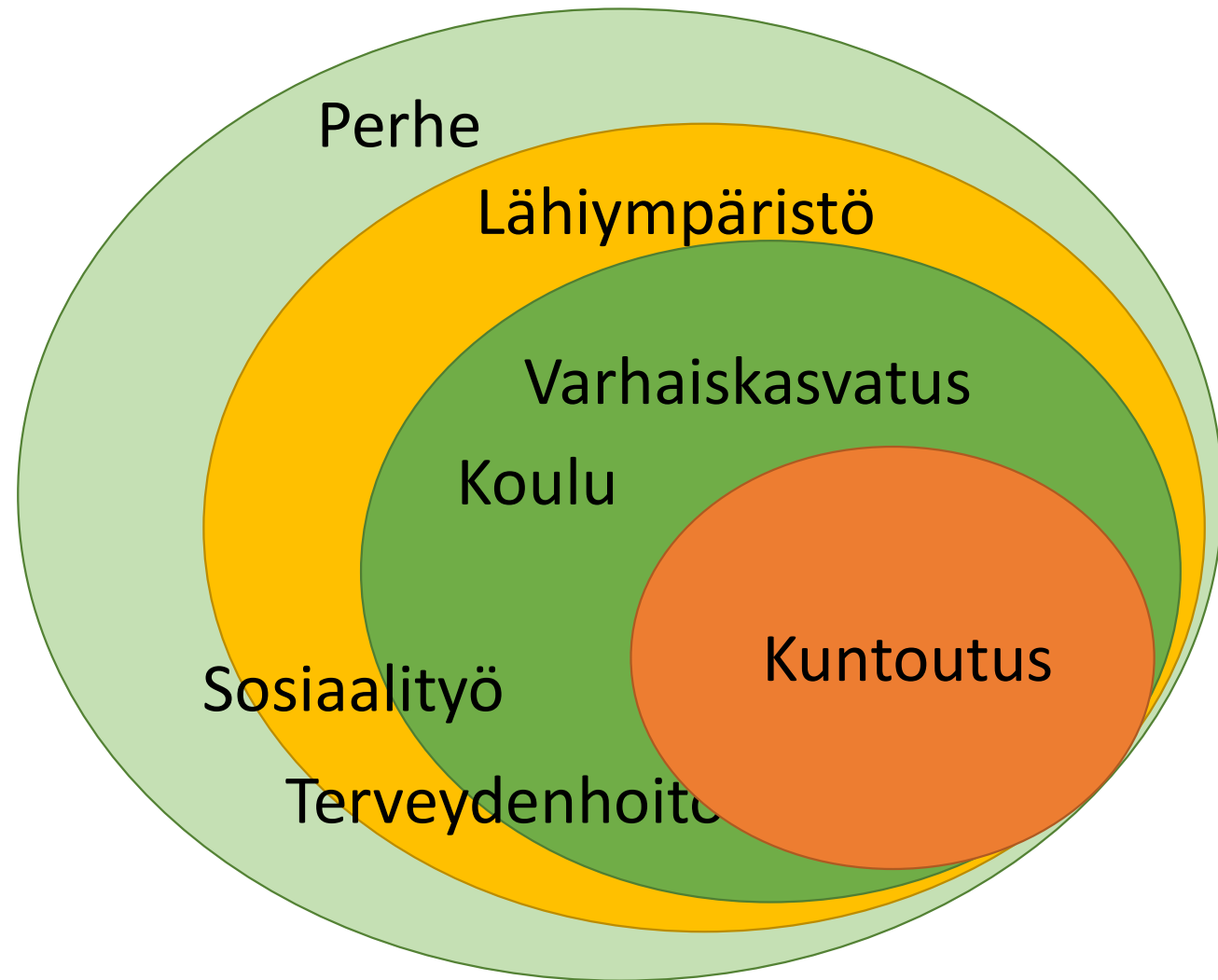
Lapsen
kuntoutukselle
tarvitaan
moni-
ammatillisesti
laadittu
suositus

- Lasten kuntoutuksen suunnitteluun ja käytäntöihin tarvitaan moniammatillisesti laadittu suositus, jossa muutenkin huomioidaan systeemaattisten vinoutumien ehkäiseminen.
- Lapset ja perheet tarvitaan mukaan lapsen kuntoutussuosituksen laatimiseen.

Lapsen ja perheen
näkökulmasta tärkeää
kuntoutuksen hyviä käytäntöjä luodessa

Lapsi

Lapsen kehitysympäristö kaavamaisesti. Mukaellen Sipari ja Koivikko 2021. Lapsen kuva Papunetistä.

Yhteisesti
muodostetaan
selkeä
ymmärrys
siitä, mitä
kuntoutus on

Miksi kuntoutusta tarvitaan

Mikä on kuntoutuksen rooli

Mitä kuntoutus tarkoittaa juuri
tämän lapsen kohdalla

Keitä siihen osallistuu.

Lapsi
kohdataan
oman arkinsa
ja elämänsä
aktiivisena
toimijana

Lapsen näkemykset selvitetään hänelle soveltuvalla tavalla.

Lapsen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan: Lapsi tuntee, että hänen mielipiteellään on merkitystä ja hän voi vaikuttaa oman kuntoutuksensa prosessiin.

Aikuisilla on vastuu lapsen osallistumisen mahdollistamisesta.

Lapsella on kuitenkin myös oikeus kieltäytyä osallistumasta kuntoutuksen suunnitteluun.

Perhe
kohdataan
oman arkinsa
ja elämänsä
aktiivisena
toimijana ja
asiantuntijana

Lapsen ja perheen arvoja kunnioitetaan.

Perheen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan.

Perhe on kuntoutuksen yhteistyökumppani, mutta sitäkin enemmän, sillä lapsen kuntoutus vaikuttaa koko perheen arkeen ja elämään.

Perheen voimavarat ja perheenjäsenten mahdolliset omat tuen ja palvelujen tarpeet huomioidaan.

Varmistetaan, ettei kuntoutuksen koordinaatiovastuu jää perheen tehtäväksi.

Tieto on
saavutettavaa
ja oikea-
aikaista

Kuntoutuksesta viestitään selkeästi
lapsen ja perheen kanssa.

Lapset ja perheet tarvitsevat omaan
yksilölliseen tilanteeseen ja tarpeeseen
vastaavaa ja ymmärrettävää tietoa.

Tapa, jolla lapsen ja perheen kanssa
viestitään, on tärkeä. (Vrt. ensitiedon
antaminen.)

Yhteistyö ja koordinaatio

Lapsen kuntoutuksen suunnittelemiselle, seurannalle ja koordinaatiolle nimetään vastuutahot.

Koordinaatio ei jää perheen vastuulle.

Lapsi, perhe, kuntoutuksen ammattilaiset ja lapsen kanssa eri kehitysympäristöissä toimivat aikuiset toimivat yhteistyössä ja tukevat toisiaan lapsen kuntoutumisen prosessissa.

Kaikilla yhteistyötahoilla on yhteisesti muodostettu selkeä käsitys siitä, keitä lapsen kuntoutukseen osallistuu ja millaisella tavalla.

Niin perhe kuin ammattihenkilöt tietävät, keneltä kysyä neuvoa sitä tarvitessaan.

Arviointi ja tavoitteet

Kuntoutus perustuu lapsen yksilölliseen tarpeeseen. Kuntoutusta ei rajata iän tai diagnoosin perusteella.

Kuntoutuksen tavoitteet sovitaan yhteisesti.

Tavoitteena voi olla toimintakyvyn ylläpitäminen, ei pelkästään edistäminen.

Tavoitteiden tulee varmistaa lapsen oikeus saada tukea kasvuunsa ja kuntoutumiseensa hänen omissa kasvu- ja kehitysympäristöissään.

Keskeistä on lapsen osallisuuden ja osallistumisen tukeminen. Esimerkiksi lasta tuetaan osallistumaan itseään kiinnostaviin harrastuksiin.

Suunnitel- lun laatu

Keskiössä on lapsi ja hänen ensisijainen kehitysympäristönsä, perhe.

Suunnitelman laatimiseen on käytettävissä tarpeenmukainen ja riittävä moniammatillinen asiantuntijuus lapsen eri kehitysympäristöistä.

Lapsen kuntoutuksen tarve vaikuttaa koko perheen elämään: Perheen voimavarat ja osaaminen huomioidaan.

Kiinnitetään erityistä huomiota erilaisiin nivel- ja siirtymävaiheisiin.

Perus- ja ihmisoikeus- perusta

On tärkeää, että suositukset ja hyvät käytännöt rakennetaan perus- ja ihmisoikeusperustalle.

Hyvän esimerkin tästä antaa kansallinen lapsistrategia (2021).

Lue lisää lapsen kuntoutuksen perus- ja ihmisoikeusperustasta

www.jaatistietopankki.fi/minua-kuullaan-reppu/ihmisoikeudet/lapsen-kuntoutuksen-perus-ja-ihmiso/

Lapsen kuntoutuksen perus- ja ihmisoikeusperustaa

<https://www.jaatistietopankki.fi/minua-kuullaan-reppu/ihmisoikeudet/lapsen-kuntoutuksen-perus-ja-ihmiso/>

Lähteitä

- Järvinen T, Valtonen J, Jokihaara J ym. (2021) Hoitosuositukset, systemaattiset vinoumat ja luottamus lääkäreihin. Duodecim 2021;137:2005–12
- Kansallinen lapsistrategia: Komiteamietintö (2021). Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Verkkojulkaisu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>
- Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma: Valtioneuvoston periaatepäätös (2021). Valtioneuvoston julkaisuja 2021:81. Verkkojulkaisu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-868-0>
- Sipari S ja Koivikko M (2021). Lasten ja nuorten hyvä kuntoutus - alueellinen järjestäminen. Valtakunnallinen Lasten ja Nuorten Kuntoutus ry:n muistio 17.5.2021. Verkkojulkaisu <https://vlkuntoutus.fi/wp-content/uploads/2021/03/Lasten-kuntoutuksen-alueellinen-jarjestaminen-17.5.2021.pdf>
- STM (2022). Kansallisessa lapsistrategiassa laaditaan toimintamalli ensitiedon antamiseen. STM tiedote 39/2022. Verkkojulkaisu <https://stm.fi/-/kansallisessa-lapsistrategiassa-laaditaan-toimintamalli-ensitiedon-antamiseen>
- Vartio E ja Weckroth M. Lapsen kuntoutuksen perus- ja ihmisoikeusperustaa. Teksti on kirjoitettu sosiaali- ja terveysministeriön kuntoutuksen uudistukseen liittyvän Lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjautumisen perusteet (2020-2022) -hankkeen lasten kuntoutuksen työryhmän käyttöön. Verkkojulkaisu <https://www.jaatistietopankki.fi/minua-kuullaan-reppu/ihmisoikeudet/lapsen-kuntoutuksen-perus-ja-ihmiso/>
- Vänskä Nea (2021). Näkymiä kuntoutuksen uudistamisen ajankohtaisiin asioihin. Esitys VLK ry:n tilaisuudessa 9.12.2021. Verkkojulkaisu https://vlkuntoutus.fi/wp-content/uploads/2021/12/Vanska-VLK-tilaisuus-9.12.2021_uusin.pdf
- Perheiden näkemykset koottu Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry:n ja Minua kuullaan –hankkeen (2018-2021) toiminnassa ja Vammaisfoorumin lapsityöryhmältä (2021).

A photograph of a meeting. On the left, a person with blonde hair is seen from the back, wearing a red jacket. On the right, a man with glasses and a beard is looking towards the center. In the background, two flipcharts are visible, each displaying a grid of small images or cards. The text 'Kiitos!' is overlaid in the center.

Kiitos!

miina.weckroth@jaatinen.info

www.jaatinen.info

www.jaatistietopankki.fi